

Jöjjetek

1957. március

10. évfolyam 1. szám.

NYUGATI MAGYAR KERESZTYÉNSÉG

Részletek

Julianna holland királynő
rádiószózatából

1948 óta nem volt mozgalom, mely népünket olyan mélységesen és egységesen indította volna meg, mint az októberi és novemberi események. A szabadság utáni olthatatlan vágy, melyet semmiféle zsarnokság el nem nyomhat és semmiféle irányított nevelés el nem fordíthat, elemi erővel tört fel minden magyar lelkéből. A bilincs, mely már-már testünk és lelkünk alkotórészévé vált, széttört s azt senki nem lesz képes többé újra rárakni nemzetünk kezére. Kínzókamrák és börtönök aajtajai újra megnyílhatnak. Ujabb terror indulhat még odahaza. A forradalomban azonban a magyar nemzet megtalálta önmagát. Tiszavirág életű szabadságunknak — sírva mondjuk ezt — talán ez az egyetlen kézzelfogható eredménye.

A mi szabadságharcaink mind függetlenségi harcok voltak. E keserves küzdelmekben azonban nemzetünk egyben a szellem szabadságáért is küzdött. Ez a harc talán sosem volt olyan világos és kézzelfogható, mint az 1956-os magyar szabadságharc folyamán.

Történelmünk keserves ironiája, hogy szabadságharcaink sosem vezettek diadalra. 1711, 1849 október 6, 1956 november 4 siralmas bizonyosságai ennek.

Levert szabadságharcaink után megindult a menekültek csapata nyugat felé. Rákóczi, Kossuth és az új emigráció 170.000-je nem kelet, hanem nyugat felé menekült, mert a Nyugat és mindaz, amit e szó számunkra jelent, volt az, amiért küzdöttek. A Nyugat volt az, amibe reménységüket vetették s amelyben — politikai értelemben — csalódtak. S mi mégsem fordultunk soha kelet felé. Nem is tehattünk egyebet. Keserves belső ellentéte a mi helyzetünknek, hogy bennünket a Nyugat sokszor keletinek tekint, míg mi magunkat a Nyugat szerves részének tudjuk. Számunkra a Nyugat véres valóság. Véresebb, mint bármely nyugati nép számára, mert mi önmagunkhoz csak úgy lehetünk hűek, ha nyugati mivoltunkért létünket tesszük kockára.

Minden szabadságharcunkra keserves elnyomás következett. Az elnyomás éve alatt azonban a nemzet tekintete azokon csüngött, akik a szabad világba mentették a magyarság szellemi kincseit. Minden magyar menekült küldetést vállalt magára, amint átlépi hazája határát. E küldetés alatt nem politikai programot értünk. Azt sem, hogy mindenkinek nemzeti propaganda lenne a főfeladata. Amire

gondolunk, azt Jézusnak a táalentumokról szóló példázata mondja meg a legvilágosabban: Aki jól gazdálkodik a maga szellemi kincseivel, az meggazdagodik az új világ értékeivel. Mert sehol nem bizonyosodik meg Krisztus szavának igazsága oly kézzelfoghatóan, mint az emigrációban: „Akinek van, annak adatik, és akinek nincs, attól az is elvételik, amije van.”

Ezzel a küldetéssel áll a magyar keresztyénség a mai Nyugaton. Küldetésünk van mind Magyarországra mind a Nyugat mind önmagunk felé. E küldetésnek kíván hangot adni a Jöjjetek.

Ugy érezzük, a magyar keresztyénségre soha nem nehezödött súlyosabb felelősség, mint éppen ma. Odahaza kegyetlen rendszerességgel fojtja el egy teljesen idejétmúlt ideológia a fizikai és lelki terror minden eszközével a keresztyénség hangját. A Nyugat, mely számunkra évszázadokon keresztül a keresztyénséget jelentette, mélységesen megosztott világnézeti és vallásos tekintetben. Mi azonban a megkínzott és elhallgattatott magyar keresztyénségért rebegjük imánkat a mai Nyugaton, ahol egyben keresztyének kívánunk lenni és magyarok. A mi nyugatiságunk magyar és keresztyén. Magyarságunk nyugati és keresztyén, keresztyénségünk nyugati és magyar.

Nyugati magyar keresztyénség. E három szóban foglalható össze a Jöjjetek programja. A lapot — mely e számmal 10-ik évfolyamába lép — a Szórványban Elő Magyar Református Egyház hívta életre. Új útjára a Ruyter tengeragyrról elnevezett magyar keresztyéneket támogató holland alapítvány anyagi segítségével indítja el. Benne teret kívánunk adni mindenkinek, mind keresztyéneknek mind nemkeresztyéneknek, az időszerű vallásos, kulturális, gazdasági és társadalmi kérdések megpendítésére. Mert mi a ma világában kell, hogy keressük az útát nap mint nap, amelyen Jézus Krisztust követhetjük.

1848 március 15-e nemzeti megújulásunk örök jelképe. Ugy érezzük, nem véletlen, hogy a magyar református egyháznak a szabadságharc alatt elindított új lapja a Reformáció nevet viselte. Ma, 1957 márciusában, új magyar reformációra van szükségünk. Így viselkedjünk tovább az októberi szabadságharcban meggyújtott új magyar reformáció fátylóját. E gondolatokkal eltelve, Isten segedelmét kérve, indítjuk útjára a megújult Jöjjetek-et, a nyugati magyar keresztyénség lapját.

Kivételes előjog számomra, hogy az egész holland nép nevében üdvözölhetem azokat a magyar menekülteket, kik e napokban hazánkba érkeznek. Megpróbálok ezt magyarul mondani: „Isten hozott benneteket Hollandiába!”

Közülünk sokan személyes tapasztalataik alapján mélyen átérzik, milyen nehéz szívvel érkeznek vendégeink ebbe a békés környezetbe. Hiszen kínzó bizonytalansággal otthonmaradt szeretteikre és népükre gondolnak szüntelen. Szemükben még a közelmúlt eseményei élnek és gondolataik azok felé szállnak, akik hősi halált haltak.

Nem tudom, meg tudják-e ilyen körülmények között érezni, milyen őszinte segítőkészséggel tölt el bennünket és mennyire örülünk annak, hogy most vendégszeretetünket is felajánlhatjuk azon segély mellett, melyet Magyarországra igyekezünk küldeni. Mi jól ismerjük a magyar népet még abból az időből, mikor sok-sok magyar gyermek hosszú időn át otthonainkban lakott. Ezáltal sok meleg kapocs és tartós barátság fejlődött ki közöttünk.

Az utóbbi hetek folyamán gondolataink szüntelenül a magyarok felé szálltak, mióta az egész nemzet a legvégső szükségben felelt szabadságáért és függetlenségéért. Milyen jól ismerjük mi is ezt a helyzetet! Milyen nagy csodálattal tölti el az egész holland népet a magyarok vitézsége, mely nem ismer megalkuvást!

Reméljük, vendégeink megérzik, hogy egy olyan országba jöttek, mely a kétségbeesés és elhagyatottság idején abból a gondolatból merített erőt, hogy nem kell mindig remény a bátor induláshoz, sem siker a szívós kitartáshoz.¹⁾

Hollandia egysége, mely szüntelen élő valóság, de amely a nagy nehézségek közepette nyilvánul meg a legvilágosabban, újra diadalmas-kodik, mert a magyarok keserves szükségét a magunkénak érezzük és tudjuk.

Kérjük Istent, hogy segítse őket — mindegyiküket külön-külön — e tragikus órában. Isten kezébe tesszük le sorsukat, Aki már meggyőzte a világot.

1956 november 15.

¹⁾ Orániai Vilmos szava. Szerk.

Emlékiratok a halottak házából

Ignotus Pál börtönnaplója ¹⁾

I.

Börtönbeli emlékeimről beszélek itt, olyan dolgokról, amelyeket legjobb elfelejteni. De nincs fontosabb, mint pontosan emlékezni arra, amit legjobb elfelejteni. Nem én voltam az egyetlen, akin ilyen dolgok megestek. De hadd idézzem Chestertont, a kitűnő katolikus író, aki azt mondta: Hogy valakinek orra van, mulatságosabb mint az, hogy valakinek Cyrano de Bergerac orra van. Az egyetemes mulatságosabb az egyéninél. Mulatságosabb is, gyászosabb is.

Ezesetben nyilván inkább gyászos mint mulatságos, bár bővelkedik olyan részletekben, amelyek annakidején minden szörnyűségnek közepette is nevetésre ingereltek.

Ha nem tudnák, angol kém voltam. Azzá minősítették az A.V.H. fogságában. Hogyan történt ez? Ejtőszakákön át ácsorgattak, guggoltattak és zaklattak az Andrassy út 60 egyik úgynevezett kihallgatósobájában, lelkeimre beszélve, hol kérlelően, hol gorombáskodva és fenyegetőzve, hogy valljam be, milyen kapcsolataim voltak az Ijes-sel.

„Ijes”. — Ismerik kedves hallgatóim ezt a kifejezést? En szégyenkezve vallom be, hogy az Andrassy út 60-ban hallottam először.

Műveltségem e feltűnő hézagát Péter Gábor gumibunkós főhadnagyainak oktatására sikerült csak pótolnom. Amikor először hallottam egyiküktől a mágikus „Ijes” szót, csodálkozó ábrázatot vágtam. A főhadnagy úr már ezen felbőszült; meg volt győződve róla, hogy komédiázok. Azt hiszem, őszintén meg volt győződve róla. Hazudni nem lehet büntetlenül; az Andrassy úti hazugságyárban a tisztek maguk is elhitték saját hazugságaikat.

Szóval az Ijes — ami I.S. akart lenni —, mint ott megtudtam, az angol Intelligence Service kifejezés rövidítésének számított és az A.V.H. tisztek igen tájékozottaknak és beavatottaknak érezték magukat, amikor némi félreértés alapján azt hitték, hogy ez az angol kémizolgalat megjelölése. De általában imádtak vélt vagy valódi külföldi titkosszolgálati kezdőbetűkkel és szakkifejezésekkel dobálózni. „Azt hittem, hogy ez a CIC embere, vagy gondoltod, hogy inkább a Deuxième Bureau?” — hallottam, amikor az egyik összevont szemöldökkel odasúgta a másiknak.

Az én ellenem emelt vádak közül annyi kétségtelenül igaz volt, hogy szerettem az angolokat. Tíz évig éltem köztük — a háború alatt és után —, sok barátom volt, kivált angol írói, újságírói és politikai körökben. Angliában írtam és rádióztam: ez volt főtevékenységem. Arról, hogy a titkos szolgálat mi fán terem, nem tudtam többet, mint bármely más újságolvasó. De Rákosi Mátyás és Péter Gábor urak elhatározták, hogy kémkedést kell rámsütönniük.

„Magának van egy testvérbátyja Budapesten” — mondta a kihallgatóm sokatjelentően. Bevallottam, mintha bűn volna, hogy van: nem az én nevemet viseli, mert féltestvérem, egybéként orvos. „De szociáldemokrata városatyja volt” — folytatta a kihallgató, most már olyan hangon, mintha ez megsemmisítő leleplezés volna. Töredelmesen bevallottam, hogy ez igaz.

„Ő kémjelentéseket küldött magának a B.B.C.-be.” Ez nem volt igaz, már csak azért sem, mert a B.B.C.-ben rádiózással foglalkoztunk, nem titkos szolgálati tevékenységekkel. Kihallgatóm nem hitte el: „Csak nem akarja tagadni, hogy az Angol Rádió nam egyéb, mint az I.S. fedőszerve?” Aztán megfenyegetett, hogy behurcoltatja majd a 60-ba a bátyámat,

ha nem vallok, sőt hasonló kezelést helyezett kilátásba nyolcvan-egynehány éves anyám és testvérném számára is, akik Budapesten vannak. Apámat már ki kellett hagynia: néhány nappal azelőtt halt meg, kevéssel a temetése után fogtak el.

Eszembe jut, amikor ezeket elmondom, Anatole France novellája a szerencsétlen Crainquebilleről, az ártatlanul tömlőbe vetett utcai zöldségárusról. Őt tárgyalása előtt a kirendelt hipernacionalista ügyvéd kezetesen rábeszél, hogy töredelmesen valljon be mindent. Crainquebille pedig — teszi hozzá Anatole France — ráállt, hogy vallani fog. „Igenám, de mit?” — Mit tagadjam, nekem is ilyen problémáim voltak. Azt, hogy Rákosi Mátyás uralma nem szívem szerint való berendezkedés, hamarosan bevallottam. De ez korántsem elégítette ki őket. Segítségemet kérték ahhoz, hogy leleplezzék — mint ők mondták — a szociáldemokráciát, amely nem egyéb, mint az I.S. fedőszerve. „A B.B.C. is, a szociáldemokrácia is!” Az emberi társadalom a marxizmus e különös értelmezői szerint fedőszervekből áll. Az emberiség története fedőszervek története. „Ha ön segít nekünk, mi segítünk önnek”, mondták közülük többen egyforma, látnivalóan betanított hangsúllyal, időnként visszatérő udvarias percekben. Segíteni fognak, hogy kikerüljek a börtönből. Mert — mondták — az, hogy a bíróság milyen ítéletet hoz, úgys attól függ, hogy az A.V.H. miképpen tálalja fel az

AZ „ADMIRAL DE RUYTER FONDS”

Nem kizárt dolog, hogy alapítványunk nevét már sokan ismerik. Ez a szervezet u. i. már hosszabb idő óta segíti a szükségét szenvedő magyarokat.

A Magyarország és Hollandia között fennálló baráti kapcsolatok nem mai vagy tegnapi eredetűek. Ezt bizonyítja ez az alapítvány is, melyet magyar kívánságra kereszteltünk el de Ruyter tengernagy emlékezetére. Állítólag (s reméljük, hogy ez nem oktalan derűlátás részünkről) e név minden protestáns magyar számára fogalom, bármilyen csekély is egyháztörténelmi ismerete. Debrecentben, a kálvínista Rómában, áll de Ruyter tengernagy emlékműve. A holland tengeri hős 1676-ban huszonhat magyar lelkész szabadított ki spanyol gályarabságból. Azóta de Ruyter a holland-magyar barátság jelképe.

Az „Admiral de Ruyter Fonds” 1956 októberé előtt sem volt tétlen. Munkásságában jelentős helyet foglaltak el a magyar gyermeknyaralattási akciók. Anyagi segítséget nyújtott a Hollandiában vagy más európai országokban élő magyaroknak. Támogatja közülük azokat, akik Hollandiában szándékoznak letelepedni. Lehetőséget nyújt tanulásra és átképző tanfolyamok elvégzésére. Emellett töle telhetőleg buzdítja a magyar lelkigondozói munkát, szoros együttműködésben Tüski István hollandiai magyar református lelkésszel, akinek a neve a menekültek körében már nem ismeretlen.

Reméljük, hogy ez a rövid beszámoló kellően megvilágítja az alapítvány munkásságát, és azt, hogy magyar testvéreink a jövőben is bizalommal fordulhatnak hozzánk. Címünk: Koningslaan 7, Utrecht - Hollandia.

H. DE JONG

illető vádlott ügyét. Az igazság nem számít, ennél fontosabb a „politikai igazság”. A politikai igazság szerint pedig nekem kémnek kell lennem, fedőszervi lénynek.

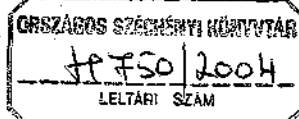
A guggolástól megdagadt a lábam, szívbajos tünetek mutatkoztak rajta. Rettentően kimerített az állandó zaklatás: éjtszaka gépelnem kellett, úgynevezett önéletrajzot írnom, újra meg újra, nappal pedig a pincezárkában feldörömböltek, valahányszor elszunyókáltam, mert, mint mondták, nappal csak a kihallgató különleges engedélyével alhat a letartóztatott, ezt pedig ki kell érdemelni.

Lopva aludtam napokon át, be-behunyva a szemem, amint nekidőltem a falnak. De ha észrevették, feldörömböltek. A kimerültségtől is, de főképp attól való féltémben, hogy szabódással a közeli hozzám tartozókat keverem bajba, kijelentettem, hogy hajlandó vagyok el nem követett bűnököt vállalni, ha a hatóság úgy látja, hogy ezzel magasabb célok-nak tesztek szolgálatot. Röviden szólva felajánlottam, hogy hazudni fogok.

„De mi az igazságot követeljük?” — bömbölték magukból kikelten. „Ne provokáljon” — ezt a latin szót imádták, egyike volt műveltségük leggyakrabban visszatérő tanujeleinek. Követék aztán annál magyarosabb kifejezések, nyomdafestéket és éterhullámokat nem tűrök. A kifejezéseket követték ütlegek. Eleinte még aránylag enyhe ütlegek. Az egyik előadó, miközben csak a cipőm talpát rugdalta, torokszakadtából ezt ordította rám: vaddisznó, vaddisznó, aminek hallatára képtelen voltam egy kis vigyort elfojtani arcomon. Az ordítás nyilván azt a célt szolgálta, hogy a szomszéd szobában levő A.V.H.-sok ténylegesen kegyetlenebbnek gondolják velem foglalkozó kollégájukat, mint amilyen. Egymásnak kérkedtek ők kegyetlenségükkel s ha az egyik meglátta a másikat, rögtön durvábbra fordult a hangja, még akkor is, ha ama kevesek közé tartozott, akik hajlandók voltak velünk emberi hangon beszélni. Később a váci börtönben meg a Gyűjtőfogházban ugyanezt tapasztaltam a börtönörök részéről. A durvaság, a kegyetlenség, legalábbis a Sztálin haláláig terjedő időszakban nemcsak megengedett dolog volt, hanem kötelező is.

További szórakoztató részlete volt Andrassy úti kinszenvedésemnek, hogy hallgatva a rábeszélésre, beálltam I.S. szakértőnek. Ismétlem, kihallgatóim addig mondták nekem, hogy kém vagyok, míg maguk is elhitték. En pedig örültem, hogy végre nem bátyámról és más magyarországi személyekről kérdeznek, akiket bajba keverhetek, hanem az angol kémhálózatról és általában Angliáról, amely még ki fogja bírni, hogy leleplezzem előttem különben ismeretlen titkosszolgálati üzemleit. Néhány cigaretta fejében tehát — mert hozzá kell tennem, hogy ütlegetés és kinzás közben időnként cigarettát, sőt némelykor feketét, vagy egyéb jobb falatot is engedélyeztek, hogy szólásra bírjanak — hosszú dolgozatokat mázoltam fel az angol titkosszolgálat rejtelméiről. Még csak nem is volt csupa hazugság, amit írtam. Volt benne az is, mit tagadjam. De többször mindössze annyit változtattam az igazságon, hogy angol politikusokat, szervezeteket, lapokat, akiről és amelyekről egészen szívesen emlékeztem meg, elkereszteltem titkos szolgálati ágenseknek, azokat a megnyilatkozásait pedig, amelyeket Angliában úton-útfélen hallhatott az ember, lelepleztem, mint titkos szolgálati kulisszatitkokat. Végül valóban főkémmé nőttem a szemükben, ami nyilvánvalóan imponált nekik. S aztán már azon kellett csodálkoznom, hogy nem kötnek fel, hanem beérik tizenötévi fegyházzal. Addig azonban még történt egy és más, amiről legközelebb szeretnék beszámolni.

¹⁾ Ezek a felolvasások először az Amerika Hangja magyarnyelvű rádióadásában hangzottak el.

A MAGYAR KERESZTYÉNSÉG

ÉLETE

Sokak előtt nem ismeretes a keresztyén egyházak szerepe a magyar szabadságharc előzményei során, a szabadságharc alatt és után. E sorozatunkban most e kérdéseknek kívánunk figyelmet szentelni.

Ravasz László püspök rádió szövege

A magyar református egyház csodálattal és hódolattal adózik a nemzeti felkelés hőseinek, diákoknak, katonáknak, férfiaknak és nőknek, akik erkölcsi felszabadulásunk győzelmét vérük hullásával kivívták. Anyai fájdalommal siratja el a hősi halottakat, minden magyart, aki életét adta ebben a küzdelemben s vérük árával még drágábbá tették mindnyájunk számára a magyar szabadságot. Csókot a sebekre, virágot a sírra, minden sebre és minden sírra, de közöttük egy különösen fájót és különösen könnyesét annak a két fiatal hit-tanhallgatónak, református teológusnak a sírjára, aki az Alma Mater kapujától pár száz méternyire hősi halált halt. Az egyház büszke arra, hogy ez a forradalom tiszta volt és a nemzeti becsület védelme alatt állott. S nincs hőbb imádsága, minthogy az is marad. Bűnbánattal valljuk meg, hogy az egyház, mint földi intézmény, kényszerűségein felül is engedte magát megkötöttni a vele halálos ellentétben álló politikai hatalom erőszakától és cselvetéseitől s emiatt lelki céljainak szolgálatában is kárt vallott. Kéri a világ összes keresztyén egyházainak, különösen az Egyházak Világtanácsának és a Presbiteri Világszövetségnek testvéri segítségét arra, hogy nehéz helyzetéből a felismert igaz úton tovább haladjon rendeltetése felé. Most éppen avval foglalkozik, hogy az ezekhez szükséges adminisztratív és kormányzati előfeltételeket biztosítsa. Különösképpen kéri a lelkipásztorokat, hogy népünk élő lekiismerete legyenek. Mint az Ige hű sáfárai, tisztán és bátran tolmácsolják Isten irgalmas üzenetét, vigasztalását.

Kérjük a presbitereket, mint magyar népünknek s különösen a falu társadalmának demokratikus úton kiválogatott elitjét, hogy a nemzeti egység, a társadalmi igazságosság és a testvéri szeretet szolgálatában példaadóan eljárjanak. A nemzeti egység átfogó keretében építsék a keresztyén egyházak és hívők erkölcsi szolidaritását, különös tiszteletadást tanúsítva minden testvérnek egyéni meggyőződése és lelkiismerete iránt.

A forradalomnak nemcsak a reakció az ellensége, hanem az anarchia is. Még gondolni se merjen senki az elmúlt korszakok rendszereinek visszaállítására. A forradalom vívmányainak megőrzése és továbbfejlesztése, hibáinak megigazítása és az igazságtalanságok jóvátétele lehet a cél. Ugyanakkor védekeznünk kell az anarchia ellen is.

Eletfeltétel, hogy mielőbb helyreálljon a rend és a nyugalom. A bűnösök elfogása, elítélése az állami szervek és független bíróságok feladata. Ez sohasem lehet egyéni akció tárgya. Mikor az ostrom után a pincéből feljöttünk, a Kávin-téri templomban, február 4.-én, az első gyülekezeti istentiszteleten, akkor még lötték a templomot Budáról. Kifőrt templomablakokon besüvöltő hóviharban ez volt a prédikátor alapigéje: Ne tévelyegjétek. Isten nem csúfoltatik meg. Valamit vet az ember, azt aratja is. Údv azoknak, akik igazságot és szeretetet vetnek.

Ordass Lajos püspök

1956 október 31-i igehirdetéséből a Deák-téri templomban

Lk 4 : 16—21.

Szeretett Gyülekezet! Vér, gyász, könny és kétség között talál minket egyházunknak ez a drága ünnepe. De ugyanakkor kivirágzó reménységek között is. Félő, hogy lelkünket annyira eltölti az, ami a jelenben játszódik le, hogy képtelenek vagyunk arra, hogy megértsük, mi az üzenete ennek az ünnepnek, amely a gyülekezethez és mihozzánk szól.

De ez csak egyik oldalra tekintve a helyzet. A másik oldalról nézve talán jó reménysége lehet az igehirdetőnek, hogy amikor nemzedékek ütelágazásához érkezett, nyilván jobban meg tudja érteni azt, ami Isten hatalmas műve és munkája a történelmi ütelágazások pont-jainál.

Kisérjük meg lélekben elcsendesedve elmélyedni ennek az üzenetnek elfogadásával, amelyet ma az evangélium irányít mifelénk. A názáreti zsinagóga egyszerű történetéből azt hallottuk, hogy Jézus Isten igéjét vette elő, annak a szavait szólaltatta meg és annak az időszerűségéről beszélt hallgatóihoz. Jézus evangéliumot hirdetni jött a világra. Tudta, hogy a földön küzdő embernek másra nincs égetőbb szüksége, mint arra, hogy Isten megmondja világosan és félreérthetetlenül akaratát, és üzenetül adta neki megmérhetetlenül nagy szeretetét.

Valami ehhez hasonló történet egyházunk történelmének abban az időpontjában, amelyet reformációnak szoktunk nevezni. Isten igéjé-

hez nyúlt a reformátor keze. Nem más volt a fontos, nem más volt az élet számára döntő, kizárólag az, hogy Isten szóljon s az ember hallgasson rá. Ha mi a reformáció emléke előtt állunk meg, akkor nekünk nem szabad mellékmomentumokba feledkeznünk, nekünk egy igazán központi üzenete van a reformáció ünnepének, hogy Isten újra megszólaltatta igéjét félreérthetetlen szóval, kegyelmének üzenetét végigbocsátotta a világra.

Mi ma különös érzések között ünnepelünk. Az ember alig tud úrrá lenni a saját maga lelkén. Ma az ember csodálattal áll meg Isten nagyságos dolgai mellett; így köszöntött ránk a reformáció ünnepe. Ez az ünnep ma nagyon jókor jött életünkre. Nekünk mindannyiunknak úgy akarja elmondani üzenetét, ahogy Jézus ott Názáretben és ahogy Luther a reformáció idején mondotta: nekünk egyre van szükségünk, az evangéliumra, hogy az evangélium hirdetések a szegényeknek, hogy a töredelmes szívűek meggyógyuljanak, hogy a foglyoknak szabadságot hirdessünk, hogy a vakok szemei megnyíljanak, evangéliumra, amely bilincseket oldoz meg.

Az evangéliumra van szükségünk. Enélkül egy lépést sem lehet elindulni az új úton.

(Gyorsírói jegyzetek alapján)

A jelenlegi kommunista magyar sajtó élesen támadta Ravasz László püspök és Pap László a budapesti református teológiai szeminárium dékánja személyét. Ok alkották Kardoss János ügyvéddei a magyar református egyház vezetőségét, amely az egyház ügyeit intézte a szabadságharc alatt és után. Hivatalosan meg nem erősített jelentés szerint Pap Lászlót letartóztatták.

Balassa Bálint

KEGYELMES ISTEN

*Kegyelmes Isten!
Kinek kezében
Eletemet adtam;
Viseld gondomat,
Vezérel útamat
Mert csak rád maradtam.*

*Gyermekségetől
Fogván egyedül.
Csak tetőled vártam;
Mint atyja után
Fű kiáltván,
Könyörögven jártam.*

*Most is csak benned
Reménységemet
Uram, helyheztetem;
Magam rád hagytam
Rád támaszkodtam,
Tealád vetettem!*

*Mi hasznod benne,
Hogyha veszélyre
Jutok kétség miatt?
Kit fiad által
Hozzad váltottál,
Mint fogadott fiát.*

*Hallgass meg azért
Te nagy nevedért
En könyörgésemben;
Mutasd meg jódat,
Sok áldásodat,
Az én szerencsémben!*

*Add meg énnékem
En reménységem
Szerént való jódat;
Alld meg fejemet,
Ki bízik benned
S viseljed gondomat!*

*A szép harmatot
Miként hullatod
Tavasszal virágra;
Sok jódat, Uram!
Ugy hullasd reám,
Te régi szolgádra;*

*Hogy mind holtomig
Szivem légyen vig,
Téged magasztalván,
Mindenek előtt
S mindenek fölött
Szent nevedet áldván.*

*Ezeket íráim
A tenger partján,
Oceánium mellett
Kilencvenegyet
Mikor jegyzettek
Másfél ezer felett.*

FILM

A mozdonyvezető

„A mozdonyvezető” (Il ferroviere) című olasz film jól felépített helyzetjelenetekkel kezdődik. Egy robogó vonat és egy rohanó kisfiú képei váltakoznak a fehér vásznon. Abban a pillanatban, amikor a vonat befut a pályaudvarra, a kisfiú éppen átjut az ellenőrzésen, s midőn a szerelvény megáll, már ott rohan a perronon, hogy üdvözölje a mozdonyvezetőt. Pietro Germi rendezőnek sikerült ilyen módon a film alapmotívumát, az apa és a fia között fennálló szoros kapcsolatot egyetlen szó nélkül, csupán a váltakozó képek technikájának ügyes alkalmazásával, megérteni a nézőkkel.

Az apa és a fiú közötti kapcsolat azonnal a háború utáni olasz filmgyártás legnagyobb remekművére, Vittorio de Sica „Biciklitolvajok” (Ladri di biciclette) című filmjére emlékeztet. Mindkét film a mindennapi életben gyökeredzik.

A mozdonyvezető becsületos ember, barátai nagyon szeretik, de családi gondokkal küzd. Időnként zsarnoki hajlamai vannak. Néha sokat iszik, ami családi perpatvart okoz. A felesége gondos és szerető anya, türelmesen viseli zsarnokoskodását, de serdülő gyerekei előtt elveszti apai tekintélyét.

Legidősebb fia sötét üzemekbe bocsájtja és hamarosan nyakig ül az adósságokban. Meggondolatlan leánya kénytelen házasságra

lépni egy férfivel, akit nem szeret. A mozdonyvezető érzi a családi feszültségeket, de megoldást nem talál rájuk.

A bajok sohasem jönnek egyedül. Munkája nagy felelősséggel jár. Elés szemétől, lélekjelenlététől sok ember élete függ. Evék hosszú során át egy szerencsétlenségben sem volt része. De jön a végzetes pillanat: akaratán kívül halálra gázol egy fiatalembert és ez anynyira feldúlja lelkét, hogy pár órával később nem veszi észre a vörös szemafórt és hajszál híján kerül csak el egy öszeütközést. Vizsgálat következik, melynek során kiderül, hogy szereti az italt. Állását elveszti és barátai, akiknek társaságában pedig nem egy éjszakát ivott és dalolt át, kerülni kezdik.

Egyre mélyebbre süllyed, mind többet iszik és rossz társaságba keveredik. Fia, a kis Sandro, akaratlanul is tanuja züllésének. Anyján és egy nő barátján kívül ő az egyetlen, aki kitart mellette. És a gyermeki szeretet végül is győzedelmeskedik. A mozdonyvezető túljut a mélypontra, visszanyeri régi barátait, akikkel együtt családja körében meghitt karácsonyestét ünnepel. Hamarosan bekövetkező halálát ezután feloldó záróakkordnak érezzük.

Mint már mondtuk, a „Mozdonyvezető” több helyen az olasz neorealizmus csúcsteljesítményeit juttatja eszünkbe. Pietro Germi előtt valószínűleg a „Biciklitolvajok” igényes példája lebegett, anélkül azonban, hogy elérte volna annak színvonalát. Ennek oka abban keresendő, hogy túlsok szokványos fordulat került ebbe az érzelmeivel és feszültséggel telített filmbe. A „Mozdonyvezető” ennek ellenére szép és érdekes film.

J. A. HES.

Sartre és november 4-e

Az utóbbi évek során a kommunizmus igen komoly vonzóerőt gyakorolt francia értelmiségi körökre. A magyarországi események megtörték a varázst, megcsufolták szépen kiagyalt, de elvont eszményeket. Erthető, hogy talán egy másik nyugateurópai országban sem volt olyan nagy a felháborodás és a zavar az írók és más tollforgató emberek körében, mint éppen Franciaországban; itt jelent meg talán a legtöbb cikk, tanulmány és könyv e napokban Magyarországról.

November 4-e után megindult Párizsban az — eddig sajnos teljesen haszталannak bizonyuló — nyilatkozatok, tiltakozások és nyílt levelek hosszú sorozata, kiváltképpen a baloldali nem-kommunista sajtó hasábjain (Le Monde, L'Express, Demain, France Observateur) E nyilatkozatok közül, melyeket több párttag is aláírt (Picasso, Claude Roy, az időközben a pártból kizárt J. F. Rolland, stb.), külön figyelmet érdemel Sartrenak az a hosszú interjúja, melyet a „L'Express” című párizsi hetilap november 9-i száma közöl.

Jean-Paul Sartre, a leghíresebb és az egyik legjobb élő francia író, az egzisztencializmus apostola, hosszú, intelligens, de sok szellemi akrobatikát követelő tanulmányokban többször kifejtette messzemenő rokonszenvét a kommunizmus iránt, bár teljesen sohasem azonosította magát vele. Indokolását kevésbé csavaros agyrendszerrel megáldott halandók nem mindig képesek követni, de Sartrenak ennek dacára nagy befolyása van a francia értelmiségre; ez adja meg jelentőségét a nyilatkozatának is.

Előljáróban kijelenti, hogy nemcsak az oroszok fegyveres beavatkozása a gáztett, hanem a tízenkét évig tartó terror és népbutítás is. A magyar tragédiáért minden szempontból a sztálinizmus viseli a teljes felelősséget.

Sartre a továbbiakban azt fejti ki, hogy miért volt az Oroszországból importált és az országra esztelenül ráerőszakolt kommunizmus olyan népszerűtlen Magyarországon, majd kijelenti: vannak, akik azt mondják, hogy az oroszoknak a „szocializmus alapjait” kellett megmenteni Magyarországon; de ha ez a szocializmus erős és helyes lett volna, képes lett volna saját magát megmenteni: a vörös hadsereg azért lépett közbe Magyarországon, mert Oroszországban kellett megmentenie a „szocializmus alapjait”, azaz katonai bázisait és az urán-

bányákat. Ilyen körülmények között bármennyire is sajnálja, kötelességének tartja szakítani barátaival, az orosz írókkal, akik nem tudják, vagy nem akarják megírni a valóságot. Sartre nyilatkozata végén november 4-e franciaországi következményeivel foglalkozik. Eliesen támadja a francia Kommunista pártot, mely teljesen elfogadja a mindenkor moszkvai irányt és irányváltásokat. A kommunista párt a Kivégzettek Pártjából a Kivégzők Pártja lett.

Sartre időközben saját folyóiratának, a „Les Temps Modernes”-nek egy hármast számát (nov.-jan.) szentelte teljesen a magyar eseményeknek. A lap legnagyobb része személyeket tartalmaz a magyar sajtóból, melyek elsősorban a szellemi életet, az Irodalmi Ujság hasábjain 1949 és 1956 között lefolyt küzdelmeket mutatják be a francia olvasónak. Ez a személyenysorozat tudomásunk szerint az eddigi legteljesebb külföldi dokumentáció a magyarországi szellemi és ideológiai harcokról. A szám másik fontos része Sartre több mint százoldalas bevezető tanulmánya, melyben nézetelt részletesebben fejti ki. Ez a részletesség sajnos gyakran a világosság és az egyszerűség rovására megy.

Másik hibája az, hogy túl franciásan beszél, Magyarországot csak — egyébként rendszerint szolid — dokumentumokból, információkból ismeri és például a magyar közeposztályról festett képében könnyebben ismerjük fel a francia, mint a magyar közeposztályt. Végül meg kell említeni, hogy bár egyes bálványokat zúz, hosszú kommunista rokonszenve következtében más bálványokat továbbra is imád (anélkül, hogy észrevenné): a történelmet mindig nagybottival emlegeti, akárcsak valami ködös és kegyetlen istenséget, és több más kétes kommunista dogmát is fenntartás nélkül, axiómaként kezel.

Nem volna teljes beszámoló, ha a hibák mellett nem mutatnánk rá egyúttal ennek a tanulmánynak komoly érdemeire is. Szellemes és éles szokrátési dialógusban intézi el jobboldali és sztálinista ellenfeleit egyaránt. Kommunista barátainak azt ajánlja, hogy ne nagyon hangoztassák, hogy az orosz fegyveres beavatkozás elkerülhetetlen volt, mert az érv

ellenük fordulhat: mi mutatja u.i. ennél világosabban az oroszok magyarországi politikájának teljes csődjét? És még ha jóvá is hagyná egy nő kommunista a második szovjet beavatkozást, hogyan magyarázza meg magának az elsőt, az október 23-ait? Erről hallgatnak a Kreml barátai.

A legfőbb hibát Sartre a desztalinizáció lassúságában látja. „Ha akkor, mikor október 19-én Hruscov Varsóba repült, Ochab helyén Gerő lett volna, ma a kommunisták azt bizonygatnák, hogy a szovjet beavatkozás elkerülhetetlen volt Lengyelországban és lengyel fasizmusról beszélnének.”

Ezután az éles pamfletstílusról rátér Sartre a nyugodt fejtegetés hangjára és a magyar helyzetet és annak előzményeit analizálja. A magyar kommunista párt szellemi és ideológiai öngyilkosságáról beszél; a munkásokkal kapcsolatban Zsukov marsallt idézi, aki október 30-án kijelentette: „Az a tény, hogy a magyar kormány fegyvereket oszt szét a munkások között, véleményem szerint azt bizonyítja, hogy ténylegesen a munkásosztályra támaszkodik”, — majd hozzáfűzi: „Kommunista barátaim időnként így kiáltottak: Munkástanácsok kellenek mindenhol! Ez szép program; csak ezután pontosabban kell majd kifejezniük magukat, valahogy így: Munkástanácsok kellenek mindenhol — kivéve Magyarországot!”

Ezután Sartre hosszasan foglalkozik az orosz kommunizmussal; szerinte a fejlődés szükség szerűen vezetett a sztálinizmushoz, melynek alapja a más népekkel szembeni csökönös elszigetelődés és mély bizalmatlanság. A szovjetvezetők még, úgy látszik, most is idejétmúlt hidegháborús fogalmakban gondolkodnak; csak ez indokolhatja meg magyarországi fellépésüket. Sztálin utódai egy dolgot különben is figyelmen kívül hagytak, melynek súlyos a következménye: „A Szovjetunióban az eredményeket desztalinizálták; a csatlósállamokban a csődöt.”

Tanulmánya befejező részében Sartre a nemzetközi helyzet belpolitikai következményeivel foglalkozik. Nézete szerint mindennek ellenére csak egy, a kommunistákra is támaszkodó népfőnt-politika vezetheti Franciaországot jobb jövő felé; ehhez azonban először az szükséges, hogy mind a kommunista, mind a szocialista párt (S.F.I.O.) rugalmasabb legyen és elsősorban a francia munkásság érdekeit szolgáltassa.

K. V. S.

jőjjetek

Keresztyén havi lap.

Kiadja

az Admiraal de Ruyter Fonds

Szerkesztőbizottság:

iff. Kibédi Varga Sándor, Tóth Miklós,
Tüski István, Végh József.

Szerkesztőség: Rijswijk, Lindelaan 87,
Hollandia.

Evi előfizetési díj: Anglia: 4,— sh., Ausztria: 15,— Sch., Belgium és Luxemburg: 25,— fr., Franciaország: 200,— fr., Hollandia: 2,— gld., Németország: 2,— DM., Svájc: 2,50 fr., Svédország: 3,— Kr.
Félévi előfizetési díj a fenti összegek fele.

A terjesztéssel és kiadással kapcsolatos kérdésekben kedves olvasóink szíveskedjenek egyelőre a legközelebbi magyar református lelkesítő hivatalhoz fordulni.

Kéziratokat nem örvünk meg és nem adunk vissza.